

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Warszawa, 27 marca 2024 r.
znak sprawy: DŻW.zch.0210.5.2023

Pan
Wiktor Szmulewicz
Prezes
Krajowej Rady Izb Rolniczych

Dotyczy: uwag do projektu rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie środków podejmowanych w związku z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń.

Szanowny Panie Prezesie,

w odpowiedzi na pismo z dnia 20 lutego br. znak KRIR/JM/225/2024 dotyczące uwag do projektu rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie środków podejmowanych w związku z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń uprzejmie informuję, co następuje.

1. Wyszczególnienie urządzeń zapewniających skuteczną dezynfekcję.

Wprowadzenie przedstawionej propozycji spowodowałoby, że wyliczenie urządzeń do przeprowadzenia dezynfekcji stanowiłoby katalog zamknięty, co w konsekwencji mogłoby prowadzić do wykluczenia ze stosowania urządzeń dostępnych na rynku, ale nie ujętych w tym katalogu oraz uniemożliwiłoby podążanie za nowatorskimi rozwiązaniami i ewentualne wykorzystywanie w gospodarstwie najnowszych urządzeń i rozwiązań dających możliwość skutecznej dezynfekcji. Z ww. powodów uwaga nie mogła zostać uwzględniona.

2. Możliwość zwolnienia z wymogu prowadzenia rejestru: pojazdów wjeżdżających na teren gospodarstw oraz wejść osób do pomieszczeń, w których są utrzymywane świnię, w przypadku gospodarstw wyposażonych w monitoring.

Skuteczna bioasekuracja gospodarstw utrzymujących zwierzęta, w tym świnie, zakłada ograniczenie ruchu pojazdów lub osób wjeżdżających lub wchodzących do gospodarstwa w możliwie jak największym zakresie. Stąd, prowadzenie rejestrów ruchu osób lub pojazdów oraz dokonywanie w nich odpowiednich wpisów w tradycyjny sposób nie powinno stanowić czynności nadmiernie obciążających rolników.

Umożliwienie wykorzystywania do tego rodzaju czynności monitoringu wizyjnego jest obarczone pewnymi wadami, takimi jak np. trudność w identyfikacji poszczególnych osób, możliwa awaryjność systemu, czy też konieczność zabezpieczenia systemu przed nieautoryzowanym dostępem w związku z potrzebą ochrony danych osobowych. Jak wskazuje Urząd Ochrony Danych Osobowych, monitoring wizyjny jest przy tym jedną z najbardziej inwazyjnych form przetwarzania danych osobowych i powinien być stosowany jedynie w sytuacji, gdy nie istnieją inne, mniej ingerujące w prywatność środki umożliwiające zapewnienie bezpieczeństwa.

W związku z powyższym aktualnie nie jest planowane umożliwienie wykorzystania w gospodarstwach utrzymujących świnie do identyfikacji pojazdów i osób, jako alternatywy dla rejestrów tradycyjnych, monitoringu wizyjnego.

3. Zniesienie obowiązku sporządzania spisu posiadanych świń z podziałem na grupy i jego bieżącej aktualizacji w przypadku rolników dokonujących zgłoszeń do Systemu Identyfikacji i Rejestracji Zwierząt drogą elektroniczną.

W kwestii zniesienia tego obowiązku przeprowadzono konsultacje z Głównym Lekarzem Weterynarii, który wyraził sprzeciw wobec wykreślenia z przepisów projektowanego rozporządzenia nakazu sporządzenia przez posiadaczy świń spisu posiadanych świń z podziałem na prosięta, warchlaki, tuczniki, lochy, loszki, knury i knurki oraz bieżącego aktualizowania tego spisu, uzasadniając to względami epidemiologicznymi. W opinii Głównego Lekarza Weterynarii informacje dotyczące poszczególnych grup produkcyjnych i ich liczebności są ważnym elementem pozwalającym na monitorowanie ruchu zwierząt w gospodarstwie, mają istotne znaczenie dla zachowania zdrowia stada. Zebrane dane mają również znaczenie w odniesieniu do kontroli przemieszczania zwierząt w gospodarstwie, wykrywania

ewentualnych nielegalnych praktyk, ale przede wszystkim przy zwalczaniu i kontroli choroby zakaźnej w stadzie oraz oceny ewentualnego przebiegu choroby w gospodarstwie. Spis taki jest również niezbędnym elementem przy planowaniu zabijania zwierząt w ognisku choroby, zabijania lub ubojów prewencyjnych na obszarach objętych ograniczeniami, szacowania ryzyka rozprzestrzeniania się choroby oraz wysokości odszkodowań w ognisku. Ponadto informacje dotyczące poszczególnych grup produkcyjnych i ich liczebności są wykorzystywane m.in. przez Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA), jak również przez Główny Inspektorat Weterynarii do szczegółowych kwestionariuszy przekazywanych do państw trzecich w celu utrzymania lub pozyskania nowych rynków zbytu.

Z ww. powodów przedmiotowa uwaga aktualnie nie mogła zostać uwzględniona.

W kontekście tej uwagi warto wyjaśnić, że ww. spis świń nie jest tożsamy z tzw. księgą rejestracji. Niezależnie od powyższego uprzejmie informuję, że zgodnie z przepisami art. 70 ustawy o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt¹, posiadacze świń, którzy przed dniem wejścia w życie tej ustawy prowadzili księgi rejestracji w postaci papierowej i nie korzystali z możliwości zgłaszania zdarzeń dotyczących zwierząt za pomocą formularza umieszczonego na stronie internetowej administrowanej przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, mogą prowadzić księgi rejestracji na dotychczasowych zasadach do dnia rozpoczęcia zgłaszania do komputerowej bazy danych zdarzeń dotyczących zwierząt za pomocą systemu teleinformatycznego Agencji w sposób określony w przepisach o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (tzw. aplikacja IRZPlus), jednak nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2025 r. Tym samym od 1 stycznia 2026 r. zgłoszenia do komputerowej bazy danych zdarzeń dotyczących zwierząt będą możliwe wyłącznie za pomocą ww. systemu, a prowadzenie księgi rejestracji w postaci papierowej nie będzie już wymagane. Przed końcem okresu obowiązywania ww. przepisu przejściowego zasadność obowiązywania nakazu sporządzania spisu posiadanych świń z podziałem na grupy i jego bieżącej aktualizacji wynikającego z przepisów projektowanego rozporządzenia zostanie ponownie rozważona.

¹ Ustawa z dnia 4 listopada 2022 r. o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt (Dz.U. z 2023 r. poz. 1815)

4. Skarmianie świń składowaną zielonką i ziarnem oraz wykorzystywanie składowanej słomy w pomieszczeniach inwentarskich.

Wprowadzone w § 1 ust. 1 pkt 2 lit. a i b projektowanego rozporządzenia przepisy są zgodne z wytycznymi KE². W obu przypadkach możliwe jest stosowanie w gospodarstwie pochodzących z obszarów objętych ograniczeniami II (gdzie stwierdza się ogniska ASF u dzików) lub obszarów objętych ograniczeniami III (gdzie są stwierdzane ogniska ASF u świń) :

- 1) zielonki lub ziarna do skarmiania świń po upływie co najmniej 30 dni ich składowania w miejscu niedostępnym dla dzików,
- 2) słomy na ściółkę w pomieszczeniach, w których są utrzymywane świnię po upływie co najmniej 90 dni jej składowania w miejscu niedostępnym dla dzików.

Taka możliwość stanowi alternatywę do obróbki ww. produktów unieszkodliwiającej wirusa ASF, warunkującej ich stosowanie.

W części II ww. Wytycznych pn. „Utrzymywane świnię” pkt 2.5. „Ocena ryzyka dotycząca pasz” wskazuje się zakaz:

- skarmiania utrzymywanych świń świeżą trawą (zielonką) lub ziarnem, chyba że poddaje się je obróbce służącej unieszkodliwieniu wirusa ASF lub przechowuje poza zasięgiem dzikich świń (dzików) przez co najmniej 30 dni przed użyciem;
- utrzymywania świń na słomie, chyba że poddaje się ją obróbce służącej unieszkodliwieniu wirusa ASF lub przechowuje poza zasięgiem dzikich świń przez co najmniej 90 dni przed użyciem.

Ww. zasady stanowią element bioasekuracji gospodarstw utrzymujących świnię, jako czynnik zmierzający do ograniczenia ryzyka przeniesienia wirusa na teren takich gospodarstw.

Warto zwrócić również uwagę na fakt, że ani przepisy UE, ani krajowe funkcjonujące w obszarze prawodawstwa weterynaryjnego nie definiują pojęcia tzw. zielonki. W ujęciu zootechnicznym poprzez zielonkę należy natomiast rozumieć paszę składającą

² Wytyczne Komisji Europejskiej, z dnia 18 grudnia br. dot. zawiadomienia Komisji (C/2023/1504)¹ w sprawie wytycznych dotyczących zapobiegania afrykańskiemu pomorowi świń oraz zwalczania i likwidacji tej choroby w Unii (zwane „Wytyczne dotyczące ASF”)

się ze skoszonych zielonych części roślin, świeżych, ususzonych lub przetworzonych w inny sposób. Reasumując, istnieje możliwość zastosowania wobec tego materiału alternatywnych metod, o których mowa powyżej.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że przyjęcie uwag Krajowej Rady Izb Rolniczych skutkowałoby eliminacją jednej z alternatywnych metod wskazanych w przepisach projektowanego rozporządzenia tj. odpowiednio możliwości wykorzystania pochodzących z obszarów objętych ograniczeniami II i III: zielonki po upływie odpowiedniego czasu składowania, czy też słomy - po poddaniu jej obróbce w celu unieszkodliwienia wirusa ASF, o ile jest to możliwe.

Z uwagi na fakt, że są to metody o charakterze fakultatywnym, powinny zostać zachowane w przepisach projektowanego rozporządzenia. W związku z powyższym przedmiotowe uwagi nie mogą zostać uwzględnione.

5. Zabezpieczenie gospodarstw utrzymujących świnie, dziki lub świniodziki w systemie otwartym.

Uprzejmie informuję, że uwaga została uwzględniona. W § 1 ust. 3 pkt 1 projektowanego rozporządzenia, jako alternatywne rozwiązanie do konieczności zabezpieczenia wybiegu podwójnym ogrodzeniem o wysokości wynoszącej co najmniej 1,5 m, dodano możliwość wykorzystania pojedynczego ogrodzenia pełnego związanego na stałe z podłożem.

6. Zwolnienie gospodarstw utrzymujących świnie wyłącznie w celu produkcji mięsa na użytek własny z obowiązku utrzymania urządzeń zapewniających skuteczną dezynfekcję.

Uprzejmie informuję, że uwaga została częściowo uwzględniona. Przepis określony w § 2 ust. 3 projektu zakłada zwolnienie od obowiązku używania m.in. urządzeń zapewniających skuteczną dezynfekcję, tylko w przypadku utrzymywania w gospodarstwie świń wyłącznie w celu produkcji mięsa na użytek własny.

W przypadku gdy świnie są z takiego gospodarstwa przemieszczane zarówno w obrębie obszarów objętych ograniczeniami, jak i poza takie obszary, takie zwolnienie nie ma natomiast zastosowania. Zwolnienie nie będzie mieć też zastosowania w sytuacji, gdy zamiarem podmiotu utrzymującego świnie jest wprowadzanie na rynek

mięsa pochodzącego od świń lub produktów wytworzonych z jego udziałem. Ww. zwolnienie zostało uwzględnione w przepisach projektowanego rozporządzenia, a także obowiązywało w przepisach nim uchylanych, jako element oczekiwanych przez rolników utrzymujących świnie wyłącznie na własne potrzeby uproszczeń w zakresie bioasekuracji i nie jest sprzeczne z przepisami rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2023/594³.

Jednocześnie, mając na względzie zgłoszone wątpliwości, brzmienie wprowadzenia do wyliczenia w § 3 ust. 2 zostało odpowiednio zmodyfikowane dla zwiększenia precyzji tego przepisu prawa.

7. Liczba świń określana w świadectwie zdrowia warunkującym przemieszczanie tych zwierząt oraz wycofanie świadectw zdrowia lub pozwoleń na przemieszczenie.

Upzejmie informuję, że liczba przemieszczanych świń ujętych w jednym świadectwie zdrowia musi być zgodna z faktyczną liczbą świń podlegających takiemu przemieszczeniu. Świadectwo zdrowia to dokument wystawiany przez lekarza weterynarii, który potwierdza stan zdrowia konkretnego zwierzęcia lub konkretnej grupy zwierząt. Świadectwo zdrowia jest przy tym wystawiane na podstawie badania klinicznego konkretnej świni lub grupy świń przeprowadzonego nie wcześniej niż 24 godziny przed przemieszczeniem tych konkretnych zwierząt.

Niezależnie od powyższego zwracam uwagę na fakt, że wprowadzenie proponowanego rozwiązania mogłoby doprowadzić do zwiększenia ryzyka występowania nadużyć i nielegalnych praktyk, co w efekcie mogłoby sprzyjać rozprzestrzenianiu się ASF.

Z powyższych powodów zgłoszona uwaga nie może zostać uwzględniona.

W kwestii wycofania świadectw zdrowia lub pozwolenia na przemieszczenie, upzejmie informuję, że takie działanie będzie możliwe w przypadku wprowadzenia na terytorium Polski alternatywnego systemu zapewniającego identyfikowalność

³Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2023/594 z dnia 16 marca 2023 r. ustanawiające środki szczególne w zakresie zwalczania chorób w odniesieniu do afrykańskiego pomoru świń oraz uchylające rozporządzenie wykonawcze (UE) 2021/605 (Dz. Urz. UE L 79 z 17.03.2023 r., str. 65)

przesyłek takich zwierząt. Stąd, aktualnie przedmiotowa uwaga nie może zostać uwzględniona.

8. Liberalizacja warunków gwarantujących możliwość przemieszczania świń.

Na obszarach objętych ograniczeniami określonych w załączniku I do rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2023/594 zgodnie z art. 15 ust. 1 lit a tego rozporządzenia, w przypadku przemieszczania świń, każdy rolnik utrzymujący świnie zobowiązany jest spełniać wszystkie wymagania wynikające z ww. rozporządzenia, w tym wymaganie utrzymywania w zakładzie dokonującym wysyłki i braku przemieszczania ich z tego zakładu przez okres co najmniej 30 dni poprzedzających datę przemieszczenia lub od urodzenia.

W tym miejscu należy podkreślić, że zasady przemieszczania przesyłek świń zostały uregulowane na poziomie przepisów UE i na jednakowych zasadach obowiązują we wszystkich państwach członkowskich. Z tego powodu uwaga dotycząca skrócenia tego terminu nie mogła zostać uwzględniona.

9. Wprowadzenie zakazu importu żywych świń, tusz wieprzowych, podrobów, wędlin, wyrobów mięsnych oraz wszelkich produktów powstałych z przetwarzania świń z państw zagrożonych ASF.

Uprzejmie informuję, że ww. postulat pozostaje poza zakresem upoważnienia ustawowego do wydania projektowanego rozporządzenia.

Niezależnie od powyższego, pragnę zwrócić uwagę na fakt, że wystąpienie w danym państwie członkowskim UE ognisk ASF zarówno w populacji świń, jak i dzików, powoduje zakłócenia w przemieszczaniu przesyłek tych zwierząt i pozyskanych od nich lub z nich produktów nie tylko na terytorium Unii Europejskiej, ale także na rynkach państw trzecich. Zasady regionalizacji przewidziane przepisami rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2023/594 pozwalają na utrzymanie tego przemieszczania przy zachowaniu pewnych warunków i stanowią bazę do negocjacji z państwami trzecimi.

Honorowanie przez państwa trzecie regionalizacji wprowadzonej na podstawie ww. rozporządzenia wymaga analogicznego traktowania tych państw ze strony UE oraz

jej państw członkowskich. Odmienne podejście mogłoby skutkować poważnymi zaburzeniami na rynku międzynarodowym.

Ponadto zarówno przesyłki zwierząt, jak i produktów pochodzenia zwierzęcego importowanych z państw trzecich podlegają kontrolom na granicy przeprowadzanym przez służby graniczne poszczególnych państw członkowskich UE (w Polsce są to graniczni lekarze weterynarii) według jednolicie określonych prawem unijnym procedur. Takie kontrole odbywają się w punktach kontroli granicznej. Każda przesyłka podlega kontroli dokumentacji. Natomiast kontrole identyfikacji i kontrole bezpośrednie są przeprowadzane z częstotliwością określoną w przepisach UE, zgodnie z analizą ryzyka, przy czym takim kontrolom podlegają obligatoryjnie wszystkie przesyłki zwierząt. Kontrole te są monitorowane i koordynowane poprzez unijny system TRACES, który służy jako narzędzie analizy ryzyka. W ramach kontroli bezpośredniej pobierane są wyrywkowo próbki do badań w laboratoriach urzędowych. Po przeprowadzeniu kontroli urzędowych graniczni lekarze weterynarii podejmują decyzję w odniesieniu do każdej przesyłki, wskazując w niej, czy spełnia ona wymagania przywozowe, a w odpowiednich przypadkach – stosownej procedury celnej. W przypadku, gdy przesyłka nie spełnia wymagań przywozowych, nie zostaje wydana zgoda na jej wwóz na terytorium UE (w tym Polski), a towar nie zostaje dopuszczony do obrotu.

Kontrole urzędowe przeprowadzone jak dotąd w punktach kontroli granicznej nie wykazały, aby przesyłki, w tym przesyłki zwierząt, pochodzące z państw trzecich stanowiły istotne zagrożenie z punktu widzenia bezpieczeństwa epidemiologicznego naszego państwa.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Jacek Czerniak

Sekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/